

Oecumenisch leven in Jeruzalem

Jezus zond zijn apostelen vanuit Jeruzalem uit om zijn getuige te zijn 'tot aan de uiteinden van de aarde' (Handelingen 1,8). Zij kwamen tijdens hun missie in contact met veel talen en culturen en in deze talen verkondigden zij het Evangelie en vierden de Maaltijd van de Heer. Het christelijk leven en de liturgie kregen zo een grote veelkleurigheid die verrijkend is. Al deze christelijke tradities en kerken wilden vanaf de vroegste tijd de band onderhouden met de kerk in Jeruzalem, de geboorteplaats van de Kerk. Ze voelden de behoefte om een biddende en dienende gemeenschap te hebben in het land waar de heilsgeschiedenis zich voltrok, rond de plaatsen waar Jezus leefde, zijn dienstwerk verrichtte en zijn lijden onderging en zo binnenging in het paasmysterie van dood en verrijzenis. Hierdoor werd de kerk in Jeruzalem een levend beeld van de verscheidenheid en rijkdom van de vele christelijke tradities in het Oosten en het Westen. Iedere bezoeker of pelgrim in Jeruzalem wordt op de eerste plaats uitgenodigd om de verschillende en rijke tradities te leren kennen.

Helaas is deze prachtige verscheidenheid in de loop van de geschiedenis en om verschillende redenen ook een bron van verdeeldheid geworden. Deze verdeeldheid is des te pijnlijker in Jeruzalem omdat het zelf de plaats is waar Jezus bad 'Dat zij allen één zijn' (Johannes 17,21), waar hij stierf om 'de kinderen van God die verstrooid zijn in eenheid samen te brengen' (Johannes 11,52) en waar het eerste Pinksteren heeft plaats gevonden. Hoewel tegelijkertijd gezegd moet worden dat niet één van deze scheidingen zijn oorsprong in Jeruzalem vond. Ze werden alle naar Jeruzalem gebracht door de al verdeelde kerken. Alle kerken in de wereld dragen daarom een deel van de verantwoordelijkheid voor de verdeeldheid van de kerk van Jeruzalem en zijn daarom geroepen samen met de lokale kerken te werken voor eenheid.

Er zijn momenteel dertien kerken in Jeruzalem met een episcopale structuur: de Grieks Orthodoxe Kerk, de Latijnse (Katholieke) Kerk, de Armeens Apostolische Kerk, de Syrisch Orthodoxe Kerk, de Koptisch Orthodoxe Kerk, de Ethiopisch Orthodoxe Kerk, de Grieks Katholieke (Melkitische) Kerk, de Maronitische (Katholieke) Kerk, de Syrisch Katholieke Kerk, de Armeens Katholieke Kerk, de Chaldeeuwse (Katholieke) Kerk, de Episcopaaals Evangelische Kerk en de Luthers Evangelische Kerk. Daarnaast is er nog een aanzienlijk aantal andere kerken en gemeenschappen in Jeruzalem en het heilig land: Presbyteriaal, Gereformeerd, Baptist, Evangelicaal, Pentecostaal enz.

Het aantal christenen in Palestina en Israël is in totaal tussen de 150.000 en 200.000 wat neerkomt op 1 a 2% van de totale bevolking. De grote meerderheid van deze christenen zijn Arabisch sprekende Palestijnen, maar er zijn in sommige kerken ook Hebreeuws sprekende groepen van gelovigen die zich inzetten voor een christelijke presentie en getuigenis in de Israëliische maatschappij. Bovendien zijn er de zogenaamde Messiaanse gemeenschappen die ongeveer uit 4 of 5 duizend gelovigen bestaan, maar die meestal niet meegeteld worden in de aantallen met betrekking tot de christelijke presentie.

De pelgrimage van paus Paulus VI naar het Heilig Land in januari 1964 betekende een mijlpaal voor de recente recente ontwikkelingen in de oecumenische relaties. Zijn ontmoetingen in Jeruzalem met de patriarchen Athenagoras van Constantinopel en Benedictos van Jeruzalem waren signaal van de verandering van het klimaat in de interkerkelijke relaties. Vanaf dat moment sloeg men nieuwe wegen in.

De volgende belangrijke fase trad in tijdens de eerste Palestijnse intifada aan het einde van de jaren '80. Te midden van onzekerheid, geweld, lijden en dood kwamen de leiders van de kerken bijeen om met elkaar na te denken over wat zij samen zouden kunnen zeggen en moeten doen. Gezamenlijk besloot men boodschappen en verklaringen af te geven en initieerde men enkele gezamenlijke initiatieven voor een rechtvaardige en duurzame vrede.

Sinds die tijd geven de leiders van de kerken ieder jaar gezamenlijk een Paas -en Kerst-boodschap uit alsook verklaringen bij bijzondere gelegenheden. Twee verklaringen moeten hier genoemd worden. In november 1994 ondertekenden de leiders van de dertien kerken een gezamenlijk memorandum over de betekenis van Jeruzalem voor christenen en over de rechten van christelijke gemeenschappen. Vanaf die tijd ontmoeten ze elkaar regelmatig, bijna iedere maand. Ze gaven in september 2006 een tweede geactualiseerde verklaring over hetzelfde onderwerp.

De oecumenische inauguratie van het derde millennium op het Manger Square (Plein van de Kribbe) in december 1999 is tot op heden de meest betekenisvolle uitdrukking van deze nieuwe gezamenlijk oecumenische pelgrimage. Leiders en gelovigen van de dertien kerken brachten samen met pelgrims uit de hele wereld zingend en biddend een middag met elkaar door.

De oprichting van het Interkerkelijk Centrum van Jeruzalem in samenwerking met de lokale kerken, de Wereldraad van Kerken en de Raad van Kerken van het Midden

Oosten in 2006 is een ander voorbeeld van de groeiende samenwerking tussen de lokale kerken en de sterke banden tussen hen en de kerken wereldwijd. Tegelijkertijd is het een kostbaar instrument ten dienste van de oecumenische ontwikkeling.

In 2002 werd het Oecumenisch Begeleidings Programma in Palestina en Israël gestart en gecoördineerd door de lokale kerken en de Wereldraad van Kerken. Het engageert vrijwilligers uit kerken van over de hele wereld met het doel om in samenwerking met Israeli's en Palestijnen de gevolgen van het conflict te verlichten en hen te begeleiden op plekken van confrontatie. Dit initiatief is een ander machtig instrument voor de versterking van de banden van solidariteit in zowel het heilig land als met de kerken waaruit de vrijwilligers komen.

Er bestaan in Jeruzalem ook veel informele oecumenische groepen. Een van deze groepen, de Oecumenische Vrienden Kring die maandelijks samenkomt, coördineert al veertig jaar de viering van de Week van Gebed voor de Christelijke Eenheid in Jeruzalem. Ieder jaar is deze viering een belangrijke gebeurtenis in het leven van de kerken.

De interreligieuze dialoog in Jeruzalem, de stad die door Joden, Christenen en Moslims als heilig beschouwd wordt, heeft een verreikende oecumenische weerslag dankzij de intensieve samenwerking tussen leden van verschillende kerken. In deze dialoog doen zij de ervaring op dat het noodzakelijk is om onenigheden en controversen uit het verleden te overwinnen en een nieuwe gezamenlijke taal te vinden om te kunnen getuigen van het ene evangelie vanuit een houding van wederzijds respect.

Voor de christenen in Palestina en Israël maakt oecumene aan de basis deel uit van het dagelijks leven. Het is hun voortdurende ervaring dat solidariteit en samenwerking van vitaal belang zijn voor hun aanwezigheid te midden van een meerderheid van gelovigen van de twee andere monotheïstische religies. Christelijke scholen, instellingen en bewegingen werken spontaan samen over de grenzen tussen kerken heen, verlenen gezamenlijke diensten en geven een gezamenlijk getuigenis. Huwelijken tussen leden van verschillende kerken worden over het algemeen geaccepteerd en komen in bijna alle families voor. Christenen delen op die manier in elkaars vreugde en verdriet, te midden van een situatie van conflict en instabiliteit. Ze reiken de hand aan hun Moslim broeders en zusters met wie ze dezelfde taal, dezelfde geschiedenis en dezelfde cultuur delen en geroepen zijn samen aan een betere toekomst te bouwen. Samen zijn ze bereid om met Moslim en

Joodse gelovigen samen te werken, wegen van dialoog voor te bereiden en te zoeken naar een rechtvaardige en duurzame oplossing van het conflict waarin godsdienst te vaak is gebruikt en misbruikt. In plaats van een deel van het conflict te zijn, is waarachtige godsdienst geroepen een deel van de oplossing te zijn.

Het is belangrijk dat de kerk in Jeruzalem aanwezig blijft in een politiek klimaat dat in veel opzichten lijkt op het leven van de vroege christelijke gemeenschap. Palestijnse christenen zijn een kleine minderheid geworden die geconfronteerd wordt met serieuze uitdagingen die hun toekomst in veel opzichten bedreigt. Ze verlangen naar vrijheid, menselijke waardigheid, gerechtigheid, vrede en veiligheid.

Temidden van dit alles roepen de christenen van de kerken van Jeruzalem hun broeders en zusters in de wereld op om gedurende deze week van Gebed voor Christelijke Eenheid met en voor hen te bidden opdat hun verlangen naar vrijheid en waardigheid vervuld wordt en er een einde komt aan alle vormen van menselijke onderdrukking. De kerk verheft zijn stem in gebed tot God in hoop voor haarzelf en de wereld zodat wij allen één mogen zijn in ons geloof, in onze getuigenis en in onze liefde.

(Bron: Raad van Kerken in Nederland)